Տնտեսական զարգացման և հետազոտությունների կենտրոն

Առևտրի Համաշխարհային Կազմակերպություն-**WTO**, Արտոնությունների Ընդհանրացված Համակարգ-**GSP** և այլ միջազգային առևտրային շրջանակներ **Հայաստանի** համար

Վարոս Սիմոնյան
ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության
ԵՄ և Միջազգային Տնտեսական Համագործակցության վարչության պետ

Հունիսի 4, 2010
Երևան

ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարություն

Partner for the Future. Worldwide.

Գերմանական տեխնիկական համագործակցության ընկերություն

Բովանդակություն

- Առևտրի Համաշխարհային Կազմակերպություն
- Արտոնությունների Ընդհանրացված Համակարգ
- Հայաստանի առևտրային ռեժիմներ
  - ՀՀ-ԵՄ Խոր և Համապարփակ Ազատ Առևտրի Համաձայնագիր
  - Եվրամիության GSP+ առևտրային ռեժիմ

Առևտրի Համաշխարհային Կազմակերպություն ԱՀԿ

- Հիմնադրվել է 1995թ. հունվարի 1-ին
- Ստեղծվել է բանակցությունների Ուրուգվայի փուլի արդյունքում
- Մաքսերի Արևտրի Գլխավոր Համաձայնագրի ՄԱԳՀ-1947-ի իրավահաջորդ
- 153 անդամ երկրներ (շուրջ 30 դիմորդ)

ԱՅԿ նպատակներն ըստ Մարաքեշի համաձայնագրի

- Բարձրացնել կենսամակարդակը
- Նպաստել զբաղվածության մակարդակի աճին, ապահովել իրական եկամուտների մեծ ծավալ և կայուն աճ
- Ընդլայնել ապրանքների և ծառայությունների առևտուրը և արտադրությունը
- Ապահովել համաշխարհային պաշարների արդյունավետ օգտագործում
- Պահպանել շրջակա միջավայրը

ԱՀԿ - Առևտրի համակարգի սկզբունքները

- ԱՀԿ համաձայնագրերը երկար ու բարդ փաստաթղթեր են, քանի որ դրանք իրավաբանական նյութեր են եւ վերաբերում են գործունեության լայն սպեկտրի:
- 500 էջ համաձայնագրեր
- 23000 էջ պարտավորություններ

ԱՀԿ - Առևտրի համակարգի սկզբունքները

- ԱՀԿ համաձայնագրերը և պարտավորությունները վերաբերում են
  - գյուղատնտեսությանը,
  - տեքստիլ արդյունաբերությանը,
  - բանկային համակարգին,
  - հեռահաղորդակցությանը,
  - պետական գնումներին,
  - արդյունաբերական ստադարտներին եւ ապրանքների անվտանգությանը,
  - սննդի անվտանգության կանոնակարգերին,
  - ինտելեկտուալ սեփականությանը եւ այլն:
- Այնուամենայնիվ, մի քանի պարզ, հիմնարար սկզբունքներ են դրված դրանց հիմքում: Այդ սկզբունքները բազմակողմանի առեւտրային համակարգի հիմքն են:

Առևտուր առանց խտրականության

Առավել բարենպաստ ռեժիմի տակ ընկնող երկներն (Most-favoured-nation - MFN). Մյուսներին հավասարապես վերաբերվելու սկզբունք.

- ԱՀԿ համաձայնագրի ներքո երկրներն իրավունք չունեն խտրականություն դնել իրենց գործընկեր երկրների միջև: Որևէ մեկին առավել նպաստավոր պայմաններ ապահովելը (օրինակ, ցածր մաքսադրույքներ որևէ մի ապրանքի համար) նշանակում է, որ նույնը պետք է սահմանվի նաև ԱՀԿ մյուս անդամ-երկրների համար:

Առևտուր առանց խտրականության

Ծագման հավասարություն. Հավասար վերաբերմունք արտերկրից բերված և ներսում արտադրված ապրանքների հանդեպ.

- Ներմուծված ներքին արտադրության ապրանքների նկատմամբ պետք է հավասար պայմաններ գործեն, առնվազն սկսած այն պահից, երբ ներմուծված ապրանքները մտնում են շուկա: Նույնը վերաբերում է տեղական և արտասահմանյան ծառայություններին, առևտրային նշաններին, հեղինակային իրավունքներին ու պատենտներին: Այս սկզբունքը, որն ընդունված է կոչել **ազգային հատկանիշի հանդեպ վերաբերմունք** (այլ երկրներից ստացված ապրանքներին վերաբերվել նույն կերպ, ինչ տեղական, ազգային ապրանքներին) նույնպես մաս է կազմում ԱՀԿ 3 հիմնական համաձայնագրերի (GATT-ի Հոդված 3, GATS-ի Հոդված 17 եւ TRIPS-ի Հոդված 3), չնայած որ այս սկզբունքը տարբեր կերպ է կիրառվում նշված երեք համաձայնագրերում:

UNCTAD

Արտոնությունների ընդհանրացված համակարգ GSP

Ինչպես նշված է, 1968թ. Դելիում տեղի ունեցած UNCTAD-ի համաժողովի կողմից ընդունված **Resolution 21 (ii)-ում՝**

"... զարգացող երկրներին (ներառյալ դրանցից առավել քիչ զարգացածների համար սահմանած հատուկ միջոցառումների) տրամադրվող առավելությունների ընդհանրացված, ոչ-փոխադարձ եւ ոչ խտրական համակարգի նպատակները պետք է լինեն

- մեծացնել արտահանումից ստացվող եկամուտներն այս երկրներում,
- խթանել դրանց ինդուստրալացումը և
- արագացնել դրանց տնտեսական աճի տեմպերը:"

UNCTAD
Արտոնությունների ընդհանրացված համակարգ GSP

- GSP համակարգերի ներքո արտոնություններ տրամադրող երկրները զրոյական մաքսադրույք (առավել նպաստավոր քան MFN դրույքները) են կիրառում զարգացող երկրներից եկող որոշակի ապրանքների նկատմամբ: Առավել քիչ զարգացած երկրները (LDC) ապրանքների առավել լայն շրջանակի համար ավելի մեծ արտոնություններ են ստանում, ներառյալ մաքսատուրքերի գծով ավելի մեծ արտոնությունները:

- 1971թ. GATT-ի մասնակից երկրները հաստատեցին 10 տարով Ընդհանուր համաձայնագրի Յոդված I-ի գործողության դադարեցման որոշումը նպատակ ունենալով թույլատրել GSP համակարգ:

Զարգացող երկրների նկատմամբ տարբերակված և առավել արտոնյալ մոտեցում, փոխադարձելիություն և առավել արտոնյալ մոտեցում, փոխադարձելիություն և առավել լիարժեք մասնակցություն (1979թ. 28 նոյեմբերի որոշում)

- Հետագայում, նրանք որոշեցին ընդունել 1979թ. նոյեմբերի 28-ին սահմանված դրույթը, որն ամրագրվել է 26S/203 **Զարգացող երկրների նկատմամբ տարբերակված և առավել արտոնյալ մոտեցում, փոխադարձելիություն և առավել արտոնյալ մոտեցում, փոխադարձելիություն և առավել լիարժեք մասնակցություն** նյությում, որը մշտական արտոնություն է տալիս առավել նպաստավոր ռեժիմի գործողությանը՝ թույլ տալով արտոնություններ տրամադրող երկրներին իրենց GSP համակարգերի ներքո առավել նպաստավոր մաքսադրույքեր սահմանել:

Զարգացող երկրների նկատմամբ տարբերակված և առավել արտոնյալ մոտեցում, փոխադարձելիություն և առավել արտոնյալ մոտեցում, փոխադարձելիություն և առավել լիարժեք մասնակցություն (1979թ. 28 նոյեմբերի որոշում)

Մասնակից երկրները, բազմակողմ առևտրի բանակցությունների շրջանակներում ունեցած քննարկումների արդյունքում, որոշեցին.

- Չնայած Ընդհանուր համաձայնագրի Հոդված I-ի դրույթներին, մասնակից երկրները կարող են զարգացող երկրների հետ համաձայնվել առավել բարենպաստ պայմաններով առևտուր անել՝ առանց համաձայնացնելու նման որոշումները մյուս մասնակից երկրների հետ:

- Պարագրաֆ 1-ի դրույթները վերաբերում են հետևյալին.
  - Արտոնյալ մաքսադրույքներ, որոնք համաձայնեցվել են զարգացած երկրների կողմից՝ իրենց իսկ GSP համակարգերի ներքո զարգացող երկրներից ներմուծվող ապրանքների նկատմամբ:

GSP-ի համապատասխանությունը ԱՀԿ սկզբունքներին

- GSP տրամադրող երկրի միասնական առևտրային քաղաքականությունը պետք է համապատասխանի և նպաստի զարգացման քաղաքականության նպատակներին, մասնավորապես՝

  - զարգացող երկրներում աղքատության հաղթահարման,
  - կայուն զարգացման,
  - լավ կառավարման խնդիրներում:

- Այն պետք է համապատասխանի ԱՀԿ պահանջներին, մասնավորապես 1979թ. վերը նշված որոշմանը, համաձայն որի ԱՀԿ անդամ երկրները կարող են տարբերակված դրույթներ և առևտրի նպաստավոր պայմաններ կիրառել զարգացող երկրների նկատմամբ:

Արտոնությունների ընդհանրացված համակարգ GSP

- Ներկայումս գործում է GSP-ի 11 սխեմաներ, որոնք տրամադրվում են հետևյալ երկրների կողմից՝
  - Ավստրալիա,
  - Բելառուս,
  - Կանադա,
  - Եվրոպական Միություն,
  - Ճապոնիա,
  - Նոր Զելանդիա,
  - Ռուսաստանի Դաշնություն,
  - Շվեյցարիա,
  - Թուրքիա
  - ԱՄՆ
  - Նորվեգիա

Հայաստանի առևտրային ռեժիմներ

- Հայաստանն ունի ազատականացված արտաքին առևտրային ռեժիմ, որը ներառում է ներմուծման ժամանակ կիրառվող պարզեցված երկտարիֆային համակարգ, չհարկվող արտահանում և չկան առևտրի քանակական սահմանափակումներ:

Հայաստանի առևտրային ռեժիմներ

- Արտահանումը Հայաստանից ազատված է մաքսատուրքից:
- Ներմուծման մաքսատուրքի դրույքաչափերը 0% կամ 10% են: 10% դրույքաչափ է գանձվում գլխավորապես սպառողական և թանկարժեք ապրանքներից:
- Մաքսատուրքը հաշվարկվում է ապրանքի գնի մեթոդով, CIF արժեքին համապատասխան:

Հայաստանի առևտրային ռեժիմներ

- Ներմուծման ժամանակ մաքսատուրքեր չեն վճարվում հետևյալ դեպքերում՝
  - Ներմուծված արտադրական նշանակության ապրանքները (ներառված ՀՀ Կառավարության կողմից սահմանված ցանկում), որոնք կազմում են բիզնեսի մեջ կատարվող ներդրումների մի մասը:
  - Հայաստանի տարածքով փոխադրվող տարանցիկ ապրանքները:
  - Տրանսպորտային միջոցներ (օրինակ՝ բեռնատար ավտոմեքենա), որոնք օգտագործվում են
  - միջպետական կանոնավոր բեռնափոխադրումներ իրականացնելու համար:
  - Արժույթներ և բաժնետոմսեր:
  - Մշակման և վերամշակման համար Հայաստան ժամանակավորապես ներմուծվող և Հայաստանից ժամանակավորապես արտահանվող ապրանքներ:

ԱՅԿ շրջանակներում Հայաստանի կողմից տրամադրվող ԱԱԲ-ն ռեժիմը ԱՅԿ անդամ երկրներին

	ընդհանուր %	գյուղատնտեսական ապրանքներ %	ոչ գյուղատնտեսական ապրանքներ %
Ամրագրված պարզ միջին մաքսատուրք	8.5	14.7	7.5
Ազգերի Առավել բարենպաստ ռեժիմի պարզ միջին գործող մաքսատուրք	2.9	6.9	2.3
Ամրագրված մաքսատուրքեր	100		100

Հայաստանի առևտրային ռեժիմներ

Հայաստանն ունի Ազատ առևտրի ռեժիմներ (Free Trade Regime) ԱՊՀ երկրների հետ

- ԱՊՀ երկրներ
  - Ռուսաստանի Դաշնություն
  - Վրաստան
  - Բելառուս
  - Ղազախստան
  - Ղրղզստան
  - Մոլդովա
  - Տաջիկիստան
  - Թուրքմենստան
  - Ուկրաինայի

- Հայաստանի և այս երկրների միջև իրականացվող ապրանքների առևտուրը ազատված է մաքսատուրքերի վճարումից: Տարբեր դրույքաչափերով ակցիզային հարկեր են գանձվում որոշ ապրանքների ներմուծման կամ արտադրության համար, ներառյալ՝ ալկոհոլային խմիչքները, ծխախոտը և բենզինը:

Հայաստանի առևտրային ռեժիմներ

- Ազատ Առևտրի ռեժիմի սահման ման ուղղությամբ Հայաստանը բանակցություններ է վարում հետևյալ երկրների հետ.
  - Եգիպտոս
  - Իրան

Հայաստանի առևտրային ռեժիմներ

Հայաստան-Եվրամիություն Խոր և Համապարփակ Ազատ Առևտրի Համաձայնագիր - DCFTA

- Եվրոպական Հարևանության Քաղաքականության շրանակներում Հայաստան-Եվրամիություն Գործողությունների Ծրագրով 2007թ. հիմք դրվեց Հայաստանի և Եվրամիության միջև Ազատ Առևտրի ռեժիմի սահմանման աշխատանքներին:
- Եվրոպական Հանձնաժողովը 2008թ. քաղաքական որոշում կայացրեց, որ Հայաստանի, Վրաստանի, Մոլդովայի և Ուկրաինայի հետ ցանկանում է կնքել Խոր և Համապարփակ Ազատ Առևտրի Համաձայնագիր:
- 2009թ. փետրվար ամսին Եվրոպական Հանձնաժողովի փաստահավաք առաքելության այց Հայաստան:
- 2009թ. հունիս ամսին Եվրոպական Հանձնաժողովի փաստահավաք առաքելության զեկույցը և նախապայմանները Հայաստան-Եվրամիություն Խոր և Համապարփակ Ազատ Առևտրի Համաձայնագրի բանակցություններ սկսելու համար

Հայաստանի առևտրային ռեժիմներ

Հայաստան-Եվրամիություն Խոր և Համապարփակ Ազատ Առևտրի Համաձայնագիր - DCFTA

- բանակցային գործընթացն ապահովելու համար ներքին բանակցային կառուցվածքի ստեղծում և անհրաժեշտ վարչական կարողությունների ձևավորում և զարգացում
- Առևտրի տեխնիկականխոչընդոտների խնդիրներ
- Սանիտարական և բուսասանիտարական խնդիրներ
- Մտավոր սեփականության իրավունքների պաշտպանության խնդիրներ

Հայաստանի առևտրային ռեժիմներ

Հայաստան-Եվրամիություն Խոր և Համապարփակ Ազատ Առևտրի Համաձայնագիր - DCFTA

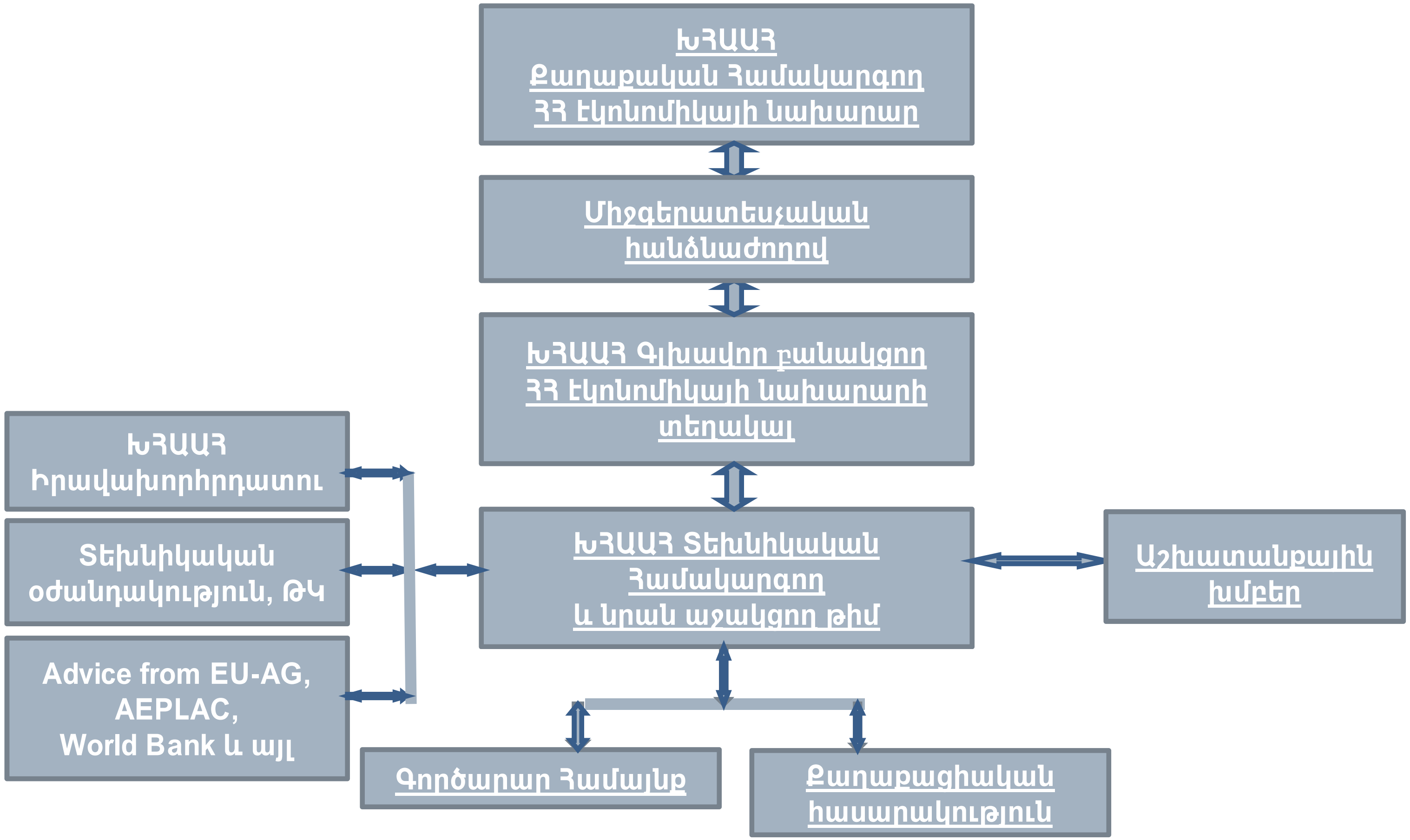

Հայաստանի առևտրային ռեժիմներ

Արտոնությունների ընդհանրացված համակարգ-GSP

- Արտոնությունների ընդհանրացված համակարգ-Generalized System of Preferences - GSP
  - ԱՄՆ
  - Եվրամիություն-Արտոնությունների ընդհանրացված համալրված համակարգ-GSP+ 2009-20011թ.
  - Կանադա
  - Ճապոնիա
  - Շվեյցարիա
  - Նորվեգիա

Ինչ է Եվրամիության GSP համակարգը

- GSP մի համակարգ է, որը զարգացող երկրների համար ԵՄ շուկաներ արտահանելու առավել ընդհանրացված մաքսադրույքային առավելություններ և այլ արտոնություններ է սահմանում:

Երեք համաձայնագրերը

- Ընդհանուր պայմանավորվածություն (GSP)
- Կայուն զարգացման և լավ կառավարման խրախուսման մեխանիզմ (GSP+)
- Նվազ զարգացած երկրների համար հատուկ մեխանիզմ (EBA)

GSP 2009-11թթ.

- Գործելու է 2009թ. հունվարի 1-ից մինչեւ 2011թ. դեկտեմբերի 31-ը
- ԵՀ N° 938/2008 կանոնակարգ, թվագրված 9 դեկտեմբերի, 2008 (ԵՄ պաշտոնական լրատու L334, 12 դեկտեմբերի 2008թ.)

Ընդհանուր պայմանավորվածություն

- Նպատակը՝
  - ստանդարտ արտոնյալ պայմաններ ընտրված բոլոր երկրների հանդեպ
- Ընտրված շահառու երկրներ՝
  - 176 երկրներ ու տարածքներ

Ընդհանուր պայմանավորվածություն (GSP). Ապրանքների ցանկը և արտոնությունները

- 6355 ապրանքներ
- դասակարգված են **զգայուն** և **ոչ զգայուն** ապրանքների խմբերի
  - **ոչ զգայուն** ապրանքներ = առանց մաքսատուրքի
  - **զգայուն** ապրանքներ = մաքսադրույքերի նվազեցում մինչեւ ավելի ցածր դրույք, քան սահմանված է առավել նպաստավոր երկրների (MFN) համակարգով

Եվրամիության GSP +

- Լրացուցիչ առավելություններ են սահմանված առավել խոցելի այն երկրների համար, որոնք վավերացրել և իրագործում են
  - մարդու իրավունքների ասպարեզում ընդունված միջազգային ստանդարտները,
  - աշխատանքի,
  - կայուն զարգացման ու լավ կառավարման հիմնական ստանդարտները:

Եվրամիության GSP +

Չափանիշներ (I)

Խոցելի =

1. Համաշխարհային բանկի կողմից դասակարգված չէ որպես բարձր եկամուտ ունեցող երկիր և GSP տակ ընկնող հիմնական բաժինները կազմում են GSP տակ ընկնող ընդհանուր ներմուծման 75%-ը և
2. երբ տվյալ երկրի GSP տակ ընկնող ներմուծման ծավալները ընդհանուր GSP տակ ընկնող ներմուծման 1%-ից քիչ է

Եվրամիության GSP +

Չափանիշներ (I)

- **Հետևյալի վավերացում և արդյունավետ իրականացում**
  - մարդու 16 հիմնական և աշխատանքի իրավունքների UN/ILO կոնվեցիաների վավերացում
  - շրջակա միջավայրի պաշտպանությանը և լավ կառավարման 11 կոնվենցիաներից առնվազն 7-ը

Եվրամիության GSP + առևտրայն ռեժիմից օգտվող երկրներ

- **Եվրամիության GSP+ առևտրային ռեժիմից 2009-2011թթ. օգտվում են հետևյալ 16 երկները**
  - Հայաստան,
  - Ադրբերջան,
  - Բոլիվիա,
  - Կոստա Ռիկա,
  - Էկվադոր,
  - Վրաստան,
  - Գվատեմալա,
  - Հոնդուրաս,
  - Շրի Լանկա,
  - Մոնղոլիա,
  - Նիկարագուա,
  - Պերու,
  - Պարագվայ,
  - Սալվադոր,
  - Վենեսուելա

Եվրամիության GSP + առևտրային ռեժիմի տակ ընկնող ապրանքների ցանկը և արտոնությունները

- 6421 ապրանքներ

- առանց մաքսատուրքի
  (բացառությամբ առանձին հատուկ/արժեքից կախված մաքսատուրքերի)

Եվրամիության GSP +
(2008թ. մաքսադրույքներ)

	GSP	GSP+	EBA
Ապրանքների քանակ	**6355**	**6421**	**7218**
MFN զրոյական	**2452**	**2452**	**2452**
MFN > 0	**890**	**824**	**27**

Եվրամիության GSP + համակարգի ավարտ կամ ելք

- Հիմնավորում. մրցակցայնության մակարդակը և ներմուծման ներթափանցումը կարող է ապահովել հետագա աճ, նույնիսկ առանց ԵՄ շուկա արտոնյալ մուտքի պայմանների
- Հաշվարկվում է HS բաժինների և վերջին 3 տարիների ընթացքում առևտրի տվյալների հիման վրա
- Դուրս եկող կամ բարելավված բաժինները կորցնում են GSP կամ GSP+ որևէ արտոնություններ

Եվրամիության GSP + առևտրային ռեժիմի Ծագման կանոնները

- Եվրոպական տնտեսական հանձնաժողովի No 2454/93 որոշումը (ներառյալ հետագա փոփոխությունները, ամենավերջինը թիվ 214/2007). բարեփոխումները նախապատրաստման փուլում են

Եվրամիության GSP + առևտրային ռեժիմի ժամանակավոր դադարեցում

- GSP+ արտոնությունները կարող են ժամանակավորապես դադարեցվել եթե ազգային օրենսդրությունը չի համապատասխանում միջազգային կոնվենցիաներին կամ չի իրագործվում
- Հետաքննության անհրաժեշտության դեպքում
  - **Սալվադորի** և **Շրի Լանկայի** դեպքերի համար հետաքննություն է սկսվել (ՄԱԿ-ի և Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության հիմնական աշխատանքային ստանդարտները չընդունելու կապակցությամբ)

Եվրամիության GSP + առևտրային ռեժիմի վերաբերյալ հարցերի դեպքում

http://www.mineconomy.am/am/92/

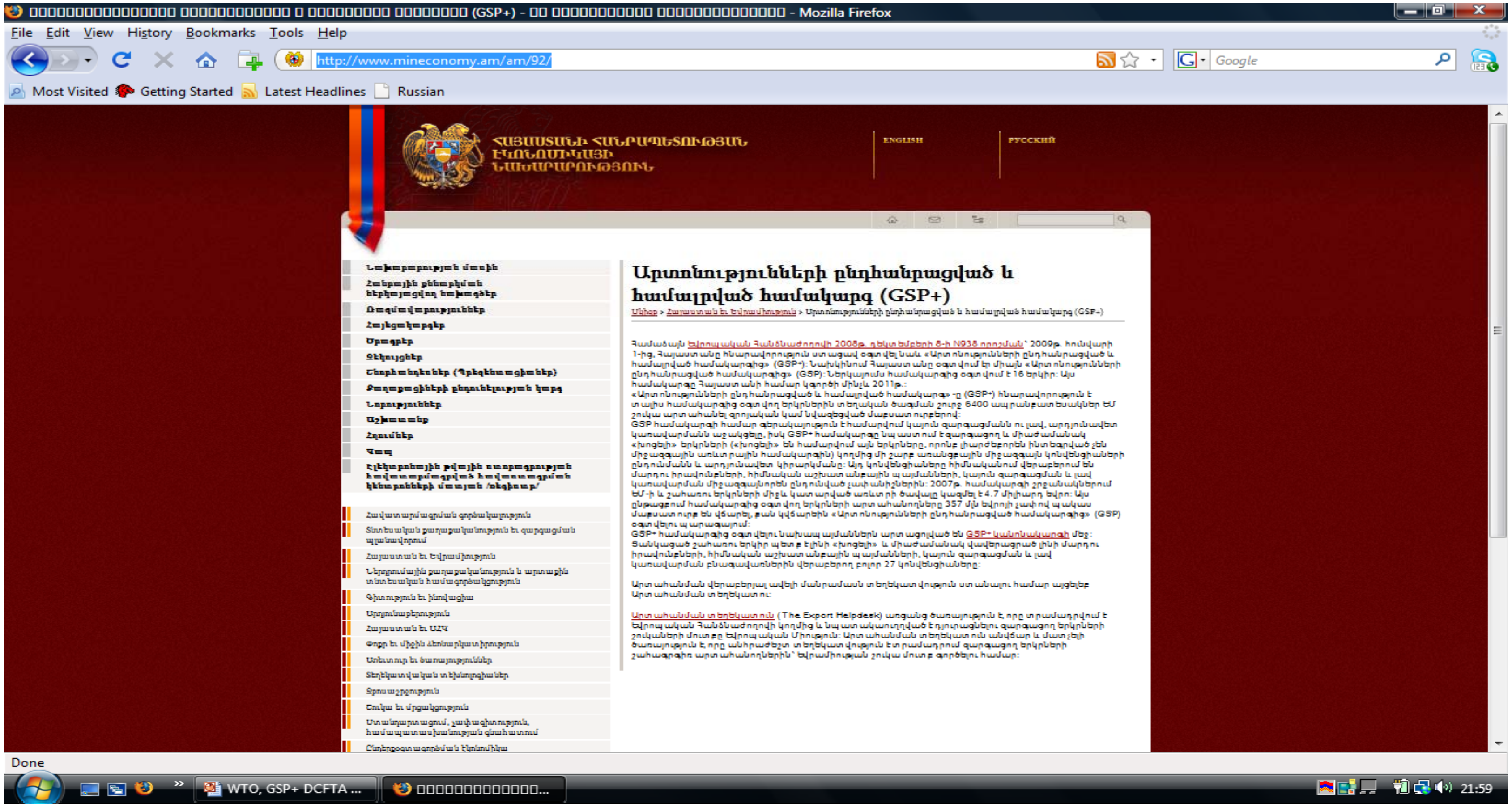

Արտահանման տեղեկատու-The Export Help Desk
http://exporthelp.europa.eu/index_en.html

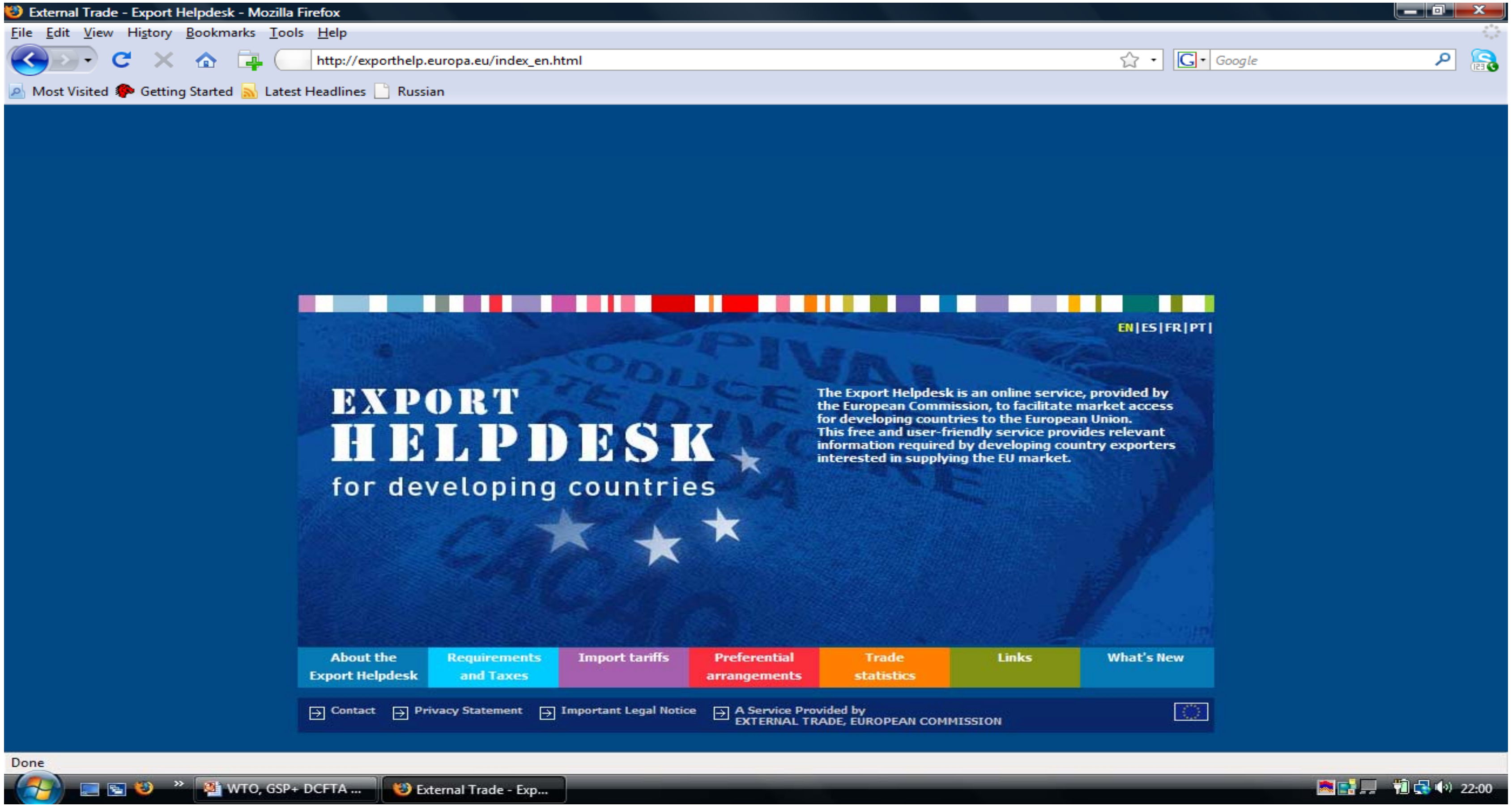

Շնորհակալություն

ԵՄ և Միջազգային Տնտեսական Համագործակցության վարչություն
ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարություն
Մ. Մկրտչյան 5, 0010 Երեւան, Հեռ: (0037410) 585848
E-mail: vsimonyan@mineconomy.am